

Lesbrief KLaNK

DADODANS | Gaia Gonnelli

Beste leerkracht,

Leuk dat je binnenkort samen met je klas komt kijken naar de voorstelling KLaNK van Dadodans.

Voor je ligt de lesbrief met allerlei informatie en suggesties voor lesopdrachten. Via deze link <http://dadodans.nl/educatie/lesbrieven/download-lesbrieven/> vind je ook een download link naar de muziek die je bij de opdrachten kunt gebruiken. Wij adviseren opdracht 1 t/m 5 voorafgaand en opdracht 6 en 7 na afloop van het voorstellingsbezoek uit te voeren. Dit is uiteraard naar eigen inzicht aan te passen.

Uit ervaring weten we dat het waardevol is voor de kinderen om zowel van tevoren als na afloop van het bezoek aandacht te besteden aan de voorstelling. In deze lesbrief staan handvatten en suggesties, kijk wat je aanspreekt en wat bruikbaar is. Als jij er enthousiast van wordt dan straalt dat uit en is de kans nog groter dat de kinderen dat ook worden. We wensen jullie heel veel plezier, verwondering, verbeelding en inspiratie!

Hartelijke groet en tot snel,

Dadodans team

Inhoudsopgave

Inleiding	p.2
De voorstelling	p.3
Even voorstellen	p.4
Voor de voorstelling	p.6
Klanken zoeken	
Klanken dansen	
De dag van de voorstelling	p.8
Theater afspraken	
Na de voorstelling	p.10
Het gesprek na de voorstelling	
Credits	p.11

De voorstelling – KLaNK

Een toon klinkt, een trilling klein en speels. Waar reist die klank naartoe en wat wil hij zeggen?

Van trilling naar muziek, van brabbeltaal naar zang. Zoals de klank van de moederstem resoneert in het kind, gaan een danseres en een muzikant op zoek naar de weerklank en elkaar en in het decor. Ze komen samen in beweging in een klankrijke dans die het jonge publiek doet mee trillen. KLaNK is een muzikale en zintuiglijke dansvoorstelling voor kinderen van 2 tot en met 6 jaar.

Praktisch

<u>Leeftijd:</u>	2 tot 6 jaar
<u>Duur:</u>	circa 40 minuten
<u>Activiteit:</u>	Luisteren, kijken en beleven

Omdat alle mobiele telefoons voor het binnengaan van de zaal uit zijn i.v.m. technische storingen, kan iedereen de voorstelling op en top beleven. Het publiek zit zonder schoenen op de tapijten, kussens of krukjes rondom de speelvloer. Aan het eind worden de leerlingen uitgenodigd om op de speelvloer mee te doen.

Voor een korte impressie van de voorstelling, bekijk ook onder trailer op <https://www.dadodans.nl/klank/>

Thema: Moeder en kind, verbonden door klank

Gebrabbel, een kreet, een lach of een woord

Zoals een pinguïn het geluid van haar baby pinguïn uit duizenden herkent, zo herkent de mensenmoeder feilloos het geluid van haar kind. Voor het kind is het geluid van de moederstem een eerste contact met de buitenwereld. Naarmate ze ouder worden gaan kinderen op zoek naar een eigen geluid om zich uit te drukken, met een nieuwe klank en muzikaliteit. Herkennen moeder en kind elkaar nog in deze nieuw gevonden expressie? Wat gebeurt er als ze elkaar loslaten, zijn ze in staat om elkaars klank te herkennen?

Alhoewel de voorstelling vrij abstract is hebben de choreograaf en de componist zich laten inspireren bij het maken van de voorstelling door de band tussen moeder en kind binnen verschillende levensfasen in deze relatie. Zo is er in de voorstelling een soundscape die de veiligheid van de baarmoeder oproept of een slaaplied, een scene waar de muzikant letterlijk leven blaast in de danseres. Je hoort het gebrabbel van een kind die leer praten en zijn er kleine conflicten tussen moeder en kind.

We verwachten niet dat jonge kinderen op deze manier de voorstelling kunnen lezen, maar wellicht zullen ze op sensorieel niveau, de veiligheid, de ruzies, de spannende momenten herkennen.

Een voorstelling zonder woorden

In de dansvoorstelling KLaNK wordt een verhaal verteld zonder woorden. De dansers gebruiken hun lichaamstaal, instrumenten, klanken om het verhaal over te brengen. Daarbij ontstaat veel ruimte voor verbeelding en interpretatie van het publiek. Dat betekent dat je het verhaal niet goed of fout begrepen kunt hebben, ieder beleeft het op zijn eigen manier.

Even voorstellen

Dadodans creëert dansvoorstellingen voor jonge kinderen (2 tot 9 jaar) en hun ouders/begeleiders. Choreograaf Gaia Gonnelli gebruikt in haar werk dans, muziek, geluiden, materialen. Haar voorstellingen prikkelen alle zintuigen en de verbeelding van haar publiek.

Gaia Gonnelli: oprichter en choreograaf van Dadodans

Gaia is de choreograaf van de voorstelling *KLaNK*. Gaia is ook danseres en dansdocent. Zij komt uit Italië, maar kwam naar Nederland om te dansen. Gaia spreekt nu ook Nederlands, Italiaans blijft haar moedertaal.

Mocht je het vocabulaire van de kinderen willen vergroten, leer ze onderstaande termen.

Choreograaf:	De maker en bedenker van de voorstelling.
Choreografie:	De gemaakte dans.
Decor:	Het toneelbeeld waarin gedanst wordt, dus de spullen die op het toneel staan. Als de spullen ook worden gebruikt door de dansers noem je het attributen of rekwisieten.

Candela Murillo: dans

Candela is geboren in Spanje en danst in verschillende stijlen op vele plekken in de wereld. Ze is niet alleen een erg veelzijdige danseres, maar blinkt ook uit in haar andere passie: beeldende kunst. Ze zoekt naar een mogelijkheid om de twee kunstvormen te kunnen combineren.

Felicity Provan: trompet en zang

Felicity woont sinds 1990 in Amsterdam en heeft al in vele dans- en theaterprojecten het publiek betoverd met haar muziek. In KLaNK zal zij samen met Candela je meenemen via haar instrumenten en haar stem.

Voor de voorstelling

Klanken zoeken

Klanken zijn overal. Er zijn vele soorten klanken, als je je oren spitst en goed luistert kun je ze samen ontdekken.

Opdracht 1

Werkvorm: onderwijsleergesprek, luisteren, associëren.
 Waar: in de klas
 Duur: 10 minuten

Voer met de kinderen een gesprek over klank, welke verschillende soorten zijn er en waar doet het je aan denken. Hiermee stimuleer je het luisteren, de verbeelding en het daagt ze uit om vrij te associëren.

Vragen die richting kunnen geven aan het gesprek:

- Waar denk je aan bij het woord klank? *(Ingewikkelde vraag, kan ook overgeslagen worden maar misschien juist mooi om te horen welke ideeën, vrije associaties de kinderen erbij hebben.)*
  - Laat de kinderen eerst zelf met ideeën komen en help hen daarna door de vraag te illustreren met voorbeelden als geluid, galm en trilling.
  - Stel suggestieve vragen als, kun je een klank eten? Kun je hem aanraken? Heeft een klank kleur? Hoe beweegt een klank?
- Wat voor soorten klanken zijn er allemaal?
  - hoge klanken, lage klanken, korte klanken, lange klanken, klanken die dichtbij klinken, klanken die je in de verte hoort. Ronde klanken, puntige harde klanken.
- Waarmee of waarop kun je klanken maken?
  - met instrumenten, met je stem, met materialen, op je lichaam, van materiaal op materiaal

Luister in de omgeving welke klanken er te horen zijn en waar. Is het een klank in de verte of is het dichtbij, is het een harde of een zachte klank, is het één duidelijke klank of meerdere klanken door elkaar? Ga met de kinderen klanken verzamelen en neem ze op op je telefoon zodat je ze nog een keer kan laten horen.

Klanken dansen

Klanken, muziek moet je ervaren, ondervinden, beleven, voelen door het te maken, ernaar te luisteren, het te componeren of erop te dansen. In de volgende opdrachten zullen de leerlingen het aan den lijve ondervinden.

Opdracht 2

Werkvorm: actief, klanken maken, bewegen op klanken
 Waar: in de klas (de tafels aan de kant is fijn om vrijer te kunnen bewegen)
 Nodig: muziek installatie, download van de website samen met de lesbrief de map Muziek. Gebruik voor de ze opdracht de -GELUIDEN LOS
 Duur: 10 minuten

Maak een klank met je stem of gebruik de gedownloadde (GELUIDEN_LOS) muziek vraag de kinderen om erop te reageren met een beweging in hun lijf. Je kunt bijvoorbeeld de letter O een lange tijd aaneengesloten laten klinken, van hoog naar laag laten gaan of je herhaalt het met een duidelijke intonatie. Maak ook klanken met materiaal (met papier, houten/metalen stokjes, alles wat geluid kan maken). Varieer in klanken, in de lengte (kort, kort, lang, kort, lang), hoogte enz. Jij bent de muzikant die de klanken maakt, de kinderen laten de verschillen zien in hun bewegingen.

Laat evt. een paar kinderen om de beurt een paar klanken maken waarop de hele klas gaat bewegen.

Om aan te sluiten bij het vak taal kun je klanken van verschillende letters gebruiken. Bijvoorbeeld ronde, lange klanken van de aaaaa de ooooo de uuuuuu. Scherpe, korte klanken via de tttt de pppp de kkk. Door het verbinden van verschillende leergebieden biedt je verschillende manieren van leren aan. Bij deze opdracht vooral door te horen en te voelen.

Opdracht 3

Werkvorm: met klanken praten-Jabbertalk
 Waar: in de klas
 Duur: 10 minuten

Wat als er geen echte woorden zouden zijn, zouden we dan alleen met klanken kunnen praten? Probeer iets eenvoudigs te vertellen aan de kinderen in jabbertalk (hierbij gebruik je alleen klanken). Je kunt de klanken gebruiken die je net boven hebt geoefend. Maak tweetallen en zeg dat ze met deze verzonden taal met elkaar kunnen praten. Vraag of ze elkaar wel of niet begrepen hebben. Ze mogen dus alleen in klanken spreken en maken in hun eigen fantasietaal een verhaal.

- Extra: laat enkele tweetallen het verhaal nogmaals vertellen voor de hele klas.

Opdracht 4

Werkvorm: actie-reactie
 Waar: in de klas of het speellokaal
 Nodig: muziek installatie, muziek van de website dadodans.nl-GELUIDEN_LOS
 Duur: 15 minuten

Welke beweging hoort er bij welke klank

Laat geluid horen (zelf maken of uit de gedownloadde files) en vraag 1 kind wat voor beweging hij/zij daarbij vindt passen. Benoem wat je ziet bij het kind. Is de beweging bv. kronkelend, strak, hoekig, of op en neer verend. Iedereen probeert zo goed mogelijk op een eigen plek de beweging na te doen. Natuurlijk heeft iedereen de vrijheid om op zijn eigen manier te kronkelen maar je gaat niet opeens iets heel anders doen. Laat nog 2 hele andere geluiden horen en vraag iemand anders om daar een beweging bij te maken.

*Als jezelf een instrument bespeelt of je zelf klanken wilt produceren dan kun je dat ook goed gebruiken.

Opdracht 5

Werkvorm: reactieopdracht

Waar: in het speellokaal

Nodig: muziek installatie, muziek van de website dadodans.nl. Muziek file: STOPDANS

Duur: 10 minuten

Geleide stopdans

Als u genoeg ruimte heeft (in het speellokaal), geeft u de kinderen een eigen plek, verspreid door de zaal. Handig om een stip of iets anders te gebruiken als markering van een eigen plek. Leg de kinderen uit dat als er muziek klinkt, ze lekker kunnen dansen door de zaal.

Als ze het geluid van de fotocamera (fotoklik) horen moeten ze stoppen (freeze). Na de fotoklik klinken telkens nieuwe geluiden met verschillende kwaliteiten en/of associaties. De kinderen mogen dan een eigen beweging maken die bij het geluid past. Als de bel klinkt gaat de muziek weer verder en mogen de kinderen weer vrij door het lokaal dansen.

De dag van de voorstelling

Naar de voorstelling gaan kijken in de gymzaal of in het theater is best spannend. Voor veel kinderen is het wellicht de eerste keer dat ze een dansvoorstelling zien. Het is dus belangrijk om er even bij stil te staan. Dit doe je door inhoudelijk de voorstelling voor te bereiden met bijvoorbeeld bovenstaande opdrachten, maar vooral ook door van tevoren te bespreken wat er gaat gebeuren.

(Van tevoren naar het toilet, lopen naar gymzaal/theater, waar ga je zitten, 40 minuten kijken, dat het af en toe een beetje donker kan worden of dat er soms harde geluid klinken.)

Theater afspraken:

- ✓ Je bent op tijd aanwezig.
- ✓ Ga voor de voorstelling nog even naar de wc, dat kan tijdens de voorstelling niet.
- ✓ Jassen buiten de zaal in de gaderobe, tassen met consumpties op een gereserveerde plek in de theaterzaal.
- ✓ Alle schoenen uit (ook van de volwassenen).
- ✓ Mobiele telefoons uit.
- ✓ Tijdens de voorstelling mag je natuurlijk reageren als het bijvoorbeeld spannend of grappig is. Let wel: het is geen televisie, je kijkt naar echte mensen. De voorstelling maak je samen, dus zorg dat je de spelers en je medekijkers niet stoort en reageer een beetje zachtjes.
- ✓ Na afloop van de voorstelling klappen we, dat applaus is een soort bedankje voor de artiesten.

Na de voorstelling

Na de voorstelling is het goed om even stil te staan bij de ervaring. Hieronder staan suggesties om dit zowel in gesprek met de kinderen te doen, als om de verwerking en verdieping in de verbeelding te zoeken.

Het gesprek na de voorstelling

Geef kinderen de ruimte om over de voorstelling na te praten en help de kinderen om hun ervaring, emoties, verbeelding te verwoorden.

Opdracht 6

Werkvorm: onderwijsleergesprek
 Waar: in de klas
 Duur: 10 a 15 minuten

Voer met de kinderen een gesprek over de voorstelling. Ga uit van wat de kinderen gezien hebben en wees je bewust dat iedereen het op zijn eigen manier beleefd heeft.

Hierbij een aantal vragen om met de kinderen te bespreken:

- Wat heb je gezien?
- Wat is er gebeurd en hoe heb je dat gezien?
- Wat vond je grappig of spannend? Wat gebeurde er toen?
- Welke klanken/geluiden heb je allemaal gehoord? Kun je benoemen hoe je je voelde toen je het hoorde? Bv. Ik werd er vrolijk of rustig van.
- Hoe werd de stem gebruikt? Weet je nog hoe ze toen bewogen?
- Wat stond er allemaal op het toneel?
- Kun je de 2 spelers omschrijven? Welke kenmerken/eigenschappen hadden zij?
- Waar moest je aan denken tijdens de voorstelling? En wat ga je thuis vertellen over de voorstelling?

Klanken uit een instrument halen en er weer in stoppen

Verschillende instrumenten (inclusief je eigen lijf) maken verschillende klanken.

In de voorstelling heb je een trompet, kalimba en het lichaam gezien en gehoord. Welke klanken zitten er in een instrument, in jouw lijf en kun je dat laten horen?

Opdracht 7

Werkvorm: klanken produceren

Waar: in de klas

Nodig: verschillende instrumenten

Duur: 15 minuten

Leg verschillende instrumenten. Bv boomwhackers (zie afbeelding hierboven), een triangel, een fluit neer op verschillende tafels. Maak groepjes. Laat ieder kind om de beurt kort een klank produceren met het instrument. Iedere groep komt bij alle instrumenten.

Als iedereen bij alle instrumenten is geweest kun je een paar leerlingen vragen of ze op hun eigen manier de klank die ze bij het instrument gehoord hebben kunnen nadoen met hun stem. Geef aanwijzingen als was het een lage klank, een harde of zachte, een korte of lange.

- Extra: Wat gebeurt er als jij de klank via je mond in je lichaam stopt, hoe beweeg je dan? En als je hem er weer uittrekt hoe klinkt het dan? Dit kun je 1 of twee keer afwisselen.

Credits van KLaNK

VOORSTELLING

Concept:	Gaia Gonnelli i.s.m Wiebe Gotink &
Choreografie:	Gaia Gonnelli i.s.m Candela Murillo
Dans:	Candela Murillo
Vocalist, Trompettist:	Felicity Provan
Muziekcompositie:	Wiebe Gotink i.s.m Felicity Provan
Vormgeving:	Tessa Verbei
Lichtontwerp:	Ellen Knops
Techniek:	Natasja Giebels

GEZELSCHAP

Artistieke leiding:	Gaia Gonnelli
Zakelijke leiding:	Lisa Donia
Productie:	Agnese Rosati/Angela van Kalsbeek
Publiciteit:	Marleen Paping
Verkoop:	Theaterbureau Frontaal
Lesbrief:	Petra Beers

KLaNK is een productie van Dadodans, mede mogelijk gemaakt door: *Amsterdams Fonds voor de Kunst, Fonds Podiumkunsten, Norma Fonds, Prins Bernhard Cultuur Fonds NH*

Voor meer informatie en contact:

<http://dadodans.nl/contact/>
www.facebook.com/dadodans

WIJ WENSEN JULLIE VEEL PLEZIER BIJ KLaNK!!